

บทที่ ๔

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอ และเทคนิคการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช การวิเคราะห์สรุปผลได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

๑. สถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างประชากร กลุ่มตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง ๒๖-๓๓ ปี มีส่วนร่วมในการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อศึกษามาแล้ว ๑-๑๐ รายการ ในเวลา ๑-๒ ปี มีเพียงร้อยละ ๑๘.๐๖ เท่านั้น ที่เคยผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อศึกษามาแล้ว ๕๐ รายการขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่ชมรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อศึกษาน้อยกว่า ๓ รายการต่อสัปดาห์

๒. ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่มีต่อรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อศึกษารูปแบบต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเคยผลิตมีดังต่อไปนี้

๒.๑ กลุ่มผู้ผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา มีความเห็นว่ารายการวิทยุโทรทัศน์ทุกรูปแบบการนำเสนอที่ เคยผลิตมานั้นคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

๒.๒ นักวิชาการด้านเนื้อหา มีความเห็นว่า ความเหมาะสมของเนื้อหาภาพ และเสียงในรายการสาระละคร พิธีกรในรายการบรรยาย วิทยากรและภาพใน

รายการอภิปราย วิทยากร และลำดับขั้นตอนการสาธิตในรายการสาธิต คุณภาพอยู่ในระดับดี

๒.๓ นักเทคโนโลยีการศึกษามีความเห็นว่าคุณภาพเหมาะสมของเนื้อหาในรายการสารคดี ภาพในรายการสาระละคร ความชัดเจนของเนื้อหา และภาพในการสนทนา วิทยากร และความคมชัดของภาพในรายการบรรยาย คุณภาพอยู่ในระดับดี

๒.๔ นายช่างเทคนิคมีความเห็นว่า คุณภาพของเสียงในรายการบรรยาย วิทยากรในรายการสาธิต คุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนความสมจริงในรายการสาระละคร ควรปรับปรุงให้ดีขึ้น

๓. ความคิดเห็นที่กลุ่มผู้ผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาประเภทนิสิตวิชาการด้านเนื้อหาและนักเทคโนโลยีการศึกษามีต่อการกำหนดรูปแบบรายการวิทยุโทรทัศน์ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ชั้นต่าง ๆ นั้น การวิเคราะห์ปรากฏผลดังนี้

๓.๑ เพื่ออธิบายคำจำกัดความ นักวิชาการด้านเนื้อหาและนักเทคโนโลยีการศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าควร เป็นรูปแบบรายการบรรยาย

๓.๒ เพื่อขยายความในประเด็นที่ยากต่อการทำความเข้าใจ นักวิชาการด้านเนื้อหาส่วนใหญ่เห็นว่า ควรใช้รูปแบบรายการสถานการณ์จำลอง หรือรายการอภิปราย ซึ่งแตกต่างจากความคิดเห็นของนักเทคโนโลยีการศึกษาที่มีความเห็นว่าควรใช้รูปแบบรายการสาระละคร

๓.๓ เพื่อสรุปเนื้อหา นักวิชาการด้านเนื้อหาและนักเทคโนโลยีการศึกษามีความเห็นตรงกันว่า ควรใช้รูปแบบรายการสารคดี หรือรูปแบบรายการบรรยายตามลำดับ

๓.๔ เพื่อให้เกิดความรู้ความจำ นักวิชาการด้านเนื้อหาเห็นว่าควรใช้รูปแบบรายการละคร หรือรายการสารคดี ซึ่งใกล้เคียงกับความเห็นของนักเทคโนโลยีการศึกษา ที่เห็นว่าควรใช้รูปแบบรายการสารคดี หรือรายการสาระละคร

๓.๕ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ นักวิชาการด้านเนื้อหาเห็นว่าควรใช้รูปแบบรายการละคร รายการสารคดี หรือรายการสาธิต ซึ่งใกล้เคียงกับความเห็นของนักเทคโนโลยีการศึกษาที่เห็นว่าควรใช้รูปแบบรายการสาระละคร หรือรายการสาธิต

๓.๖ เพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้ได้ นักวิชาการด้านเนื้อหาและนักเทคโนโลยีการศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรใช้รูปแบบรายการสาธิต

๓.๗ เพื่อให้ผู้เรียนวิเคราะห์ได้ นักวิชาการด้านเนื้อหาเห็นว่าควรใช้รูปแบบรายการสถานการณ์จำลอง ซึ่งแตกต่างจากความเห็นของนักเทคโนโลยีการศึกษา ที่เห็นว่าควรใช้รูปแบบรายการสารคดี

๓.๘ เพื่อให้ผู้เรียนสังเคราะห์ได้ นักวิชาการด้านเนื้อหาที่มีความเห็นสอดคล้องกับนักเทคโนโลยีการศึกษาในการใช้รูปแบบรายการสถานการณ์จำลอง หรือรายการสาธิต

๓.๙ เพื่อให้ผู้เรียนประเมินผลได้ นักวิชาการด้านเนื้อหาเห็นว่าควรใช้รูปแบบรายการสถานการณ์จำลองแตกต่างจากความคิดเห็นของนักเทคโนโลยีการศึกษา ซึ่งเห็นว่าควรใช้รูปแบบรายการสาธิต

๔. ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาประเภทนักวิชาการด้านเนื้อหา และนักเทคโนโลยีการศึกษา ที่มีต่อการกำหนดรูปแบบรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการนำเสนอเนื้อหาในหมวดวิชาต่าง ๆ

๔.๑ หมวดวิชาความรู้ทั่วไป นักวิชาการด้านเนื้อหาและนักเทคโนโลยีการศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรใช้รูปแบบรายการสารคดี

๔.๒ หมวดวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นักวิชาการด้านเนื้อหา และนักเทคโนโลยีการศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่าควรใช้รูปแบบรายการสาริต

๔.๓ หมวดวิชาการศึกษา นักวิชาการด้านเนื้อหาที่มีความเห็นว่าการใช้รูปแบบรายการอภิปราย หรือรายการบรรยาย ซึ่งแตกต่างจากความเห็นของนักเทคโนโลยีการศึกษาที่เห็นว่าการใช้รูปแบบรายการสถานการณ์จำลอง หรือรายการสาริต

๔.๔ หมวดวิชาสังคมศาสตร์ นักวิชาการด้านเนื้อหาที่มีความเห็นว่าการใช้รูปแบบรายการสารคดี หรือรายการสาระละคร ซึ่งใกล้เคียงกับความเห็นของนักเทคโนโลยีการศึกษาที่เห็นว่าการใช้รูปแบบรายการละคร หรือรายการสารคดี

๔.๕ หมวดวิชามนุษยศาสตร์และวัฒนธรรม นักวิชาการด้านเนื้อหาที่มีความเห็นว่าการใช้รูปแบบรายการสารคดี หรือรายการสาระละคร ซึ่งใกล้เคียงกับความเห็นของนักเทคโนโลยีการศึกษา ที่เห็นว่าการใช้รูปแบบรายการละคร รายการสารคดี หรือรายการสาระละคร

๔.๖ หมวดวิชานิติศาสตร์ นักวิชาการด้านเนื้อหาที่มีความเห็นว่าการใช้รูปแบบรายการสารคดี หรือรายการสาระละคร ซึ่งแตกต่างจากความเห็นของนักเทคโนโลยีการศึกษาที่เห็นว่าการใช้รูปแบบรายการบรรยาย รายการอภิปราย หรือรายการสาริต

๔.๗ หมวดวิชาสุนทรศาสตร์ นักวิชาการด้านเนื้อหาที่มีความเห็นว่าการใช้รูปแบบรายการสารคดี หรือรายการอภิปราย ซึ่งแตกต่างจากความเห็นของนักเทคโนโลยีการศึกษาที่เห็นว่าการใช้รูปแบบรายการสนทนา หรือรายการบรรยาย

๕. นักเทคโนโลยีการศึกษามีความคิดเห็นว่า ปัจจัยในการกำหนดรูปแบบรายการวิทยุโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธราชนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับลักษณะ เนื้อหา เป็นอันดับแรก และขึ้นอยู่กับความจำกัดของวัสดุและ

อุปกรณ์ประจำรายการ เป็นอันดับรองลงไป ส่วนช่วงเวลาในการกำหนดรูปแบบรายการวิทยุโทรทัศน์นั้น นักเทคโนโลยีการศึกษาจะกำหนดรูปแบบรายการวิทยุโทรทัศน์ เมื่อได้ศึกษาเนื้อหาแล้วเป็นอันดับแรก และเมื่อได้ตรวจสอบวัสดุ และอุปกรณ์ประจำรายการแล้ว เป็นอันดับรองลงไป

๖. นักเทคโนโลยีการศึกษาผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์รูปแบบรายการสารคดีมากที่สุด รูปแบบรายการนิตยสารทางอากาศ และรายการละครน้อยที่สุด ส่วนรายการสารคดีนั้นมีนักเทคโนโลยีการศึกษาจำนวนมากที่ผลิตได้ดี และส่วนมากไม่ถนัดในการผลิตรายการละคร สำหรับการเขียนบทโทรทัศน์นั้นนักเทคโนโลยีการศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า บทวิทยุโทรทัศน์รูปแบบรายการละคร เขียนยากที่สุด บทวิทยุโทรทัศน์ที่เขียนง่ายที่สุด เป็นรายการวิทยุโทรทัศน์รูปแบบสนทนาและบรรยาย

๗. ความคิดเห็นของนายช่างเทคนิค เกี่ยวกับเทคนิคการผลิตด้านต่าง ๆ ของรายการวิทยุโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชสรุปได้ว่า ความสนใจในการใช้กล้องวิทยุโทรทัศน์ตามคำสั่งผู้กำกับรายการ และคุณภาพของการติดต่อยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ค่อนข้างดี คุณภาพของเสียงที่บันทึกนอกสถานที่และความคมชัดของภาพที่ถ่ายทำนอกสถานที่ ควรปรับปรุงเป็นอันดับหนึ่ง และอันดับสองตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้ออกอากาศรายการวิทยุโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาประกอบชุดวิชาต่าง ๆ นั้น ไม่เพียงแต่จะเป็นผลดีสำหรับนักศึกษาเท่านั้น แต่เป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชน ในอันที่จะได้รับการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยไม่จำเป็นต้องลงทะเบียนเรียนอีกด้วย จากการสรุปผลวิจัยการดำเนินงานของวิทยาลัยโทรทัศน์ศึกษาโกในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ (อุทุมพร ทองอุไทย และคณะ ๒๕๒๑ : ๓๖) ได้พบว่า รายการสอนปกติทางโทรทัศน์จะมีประชาชนทั่วไปเข้าชมมีจำนวนมากกว่านักศึกษาทั้งที่ลงทะเบียนและไม่ลงทะเบียนรวมกันเกือบ ๕๐ เท่า จากการศึกษาคิด-

เห็นของกลุ่มผู้ผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ เพื่อการศึกษา เกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอและเทคนิคการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้พบว่า รายการวิทยุโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาทุกรูปแบบการนำเสนอที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เคยผลิตนั้นมีคุณภาพปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย เรื่องความคิดเห็นของผู้ชมรายการโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่ง นายวิทยากร ท่อแก้ว (๒๕๒๕ : ๑) ได้พบว่าคุณภาพรายการโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่ผ่านมาอยู่ในเกณฑ์

ในการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาสำหรับหมวดวิชาต่าง ๆ นั้น ควรใช้รูปแบบรายการดังต่อไปนี้ หมวดวิชาความรู้ทั่วไปควรใช้รูปแบบรายการสารคดี หมวดวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีควรใช้รูปแบบรายการสาธิต หมวดวิชาสังคมศาสตร์ และหมวดวิชามนุษยศาสตร์และวัฒนธรรมควรใช้รูปแบบรายการสารคดี รายการสาระละครหรือรายการละคร ทั้งนี้ควรคำนึงถึงปัจจัยอื่นประกอบด้วย ✓

ส่วนการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ต่าง ๆ นั้น ควรเลือกรูปแบบรายการรูปแบบต่าง ๆ คืออธิบายคำจำกัดความควรใช้รูปแบบบรรยาย สรุปรูปเนื้อหาควรใช้รูปแบบรายการสารคดีหรือรายการบรรยาย ให้เกิดความเข้าใจควรใช้รูปแบบรายการละคร รายการสารคดีหรือรายการสาธิตให้ผู้เรียนนำไปใช้ได้ ควรใช้รูปแบบรายการสาธิต และให้ผู้เรียนสังเกตเคราะห์ได้ ควรใช้รูปแบบรายการสถานการณ์จำลองหรือรายการสาธิต

ในเรื่องรูปแบบของรายการ นักศึกษาและประชาชนก็ให้ความสนใจอย่างยิ่ง จากการวิจัยของฝ่ายจัดระบบและวิจัยสื่อการศึกษา (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, สำนักเทคโนโลยีการศึกษา, ฝ่ายจัดระบบและวิจัยสื่อการศึกษา ๒๕๒๕ : ๖๖) ซึ่งมีผลการวิจัยสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้คือ ด้านรูปแบบรายการโทรทัศน์ นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ควรมีลักษณะ เป็นละครประกอบการบรรยาย บรรยายทั้ง เรื่องมีวิทยากร

หลายคน และละครทั้ง เรื่องแล้วมีการสรุป จากการวิจัย เรื่องความคิดเห็นของผู้ชม รายการโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช นายวิทยาธร ท่อแก้ว (๒๕๒๕ : ฉ) ได้พบว่า รูปแบบรายการที่ใช้ในการจัดทำรายการโทรทัศน์ เพื่อการศึกษา สำหรับประชาชนโดยเฉพาะ ควร เป็นรูปแบบสารคดี และรูปแบบสาระละครที่มีการสรุป ประเด็นสำคัญในตอนท้าย

ความคิดเห็น เรื่องรูปแบบของรายการนั้น มักจะแตกต่างกันไปตามพื้นฐานของ
 ผู้ให้ความคิดเห็น จากการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ เพื่อการศึกษา เกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอ และ เทคนิคการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ เพื่อการศึกษา ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้พบว่า นักวิชาการด้านเนื้อหา นักเทคโนโลยี- การศึกษา และนายช่างเทคนิค มีความคิดเห็นแตกต่างกันอยู่บ้างในเรื่องรูปแบบของ รายการ ซึ่งน่าจะเกิดมาจากความคิดเห็นพื้นฐานเดิมของกลุ่มวิชาชีพที่แตกต่างกัน กลุ่มนักวิชาการด้านเนื้อหา มีหน้าที่ผลิตเนื้อหาชุดวิชา จึงให้ความสำคัญกับสื่อการสอน ทุกชนิดในด้านการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ เป็นอันดับแรก ส่วนกลุ่มนักเทคโนโลยีการศึกษา นั้น นอกจากจะใช้สื่อการสอน เพื่อการถ่ายทอดเนื้อหาสาระแล้ว ยังคำนึงถึงจิตวิทยา ของการนำเสนอ เช่นความน่าสนใจ ความสนุก เข้าใจง่ายอีกด้วย ส่วนกลุ่มนายช่าง- เทคนิคนั้น เนื่องจากศึกษาและปฏิบัติงานด้านเทคนิค จึงจะคำนึงถึงคุณภาพเชิงเทคนิคของ รูปแบบรายการต่าง ๆ ในเกณฑ์ค่อนข้างสูงกว่ากลุ่มนักวิชาการด้านเนื้อหาและกลุ่ม นักเทคโนโลยีการศึกษา

จากผลการวิจัย เรื่องนี้ได้พบว่า นักเทคโนโลยีการศึกษาส่วนใหญ่ไม่ถนัดใน การผลิตรายการรูปแบบละคร และเห็นว่าบทวิทยุโทรทัศน์รูปแบบรายการละคร เขียน ยากที่สุด การผลิตรายการละครนั้นนอกจากจะต้องอาศัยความต่อเนื่องของมุกกลิ้ง แล้ว จาก การบันทึกเสียง ความสามารถของผู้แสดง การแต่งกายของผู้แสดง การติดต่อ ยังเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้กำกับเวที จะต้องมีความ ชำนาญในการแก้ปัญหาในการดำเนินรายการ ฉะนั้น รายการรูปแบบละคร

จึงต้องอาศัยความสามารถของบุคคลเป็นคณะ เพื่อให้การผลิตรายการละคร ดำเนินไปได้ด้วยดี

ข้อเสนอแนะ

๑. ในการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ควรมีการกำหนดรูปแบบการนำเสนอให้เหมาะสมกับหมวดวิชาและวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน

๒. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ควรเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา รูปแบบรายการละครให้นักเทคโนโลยีการศึกษา

๓. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ควรเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญในการบันทึกเทปรายการวิทยุโทรทัศน์นอกสถานที่ให้แก่นายช่างเทคนิค รวมทั้งจัดหาอุปกรณ์พิเศษในการบันทึกภาพและเสียงนอกสถานที่ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

๔. ควรมีการทำวิจัยเรื่องรูปแบบการนำเสนอและเทคนิคการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์อาชีพ ซึ่งประจำตามสถานีวิทยุโทรทัศน์ทั่วไป เพื่อจะได้ข้อมูลอันเป็นแนวทางในการผลิตและปรับปรุงรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาต่อไป

ศูนย์วิทยุโทรทัศน์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย